

УДК 81'367=161.2

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/30.212352>**Катерина ПОНОМАРЕНКО,***orcid.org/0000-0002-3249-1047*

кандидат філологічних наук,

учений секретар секретаріату вченої ради

Донецького юридичного інституту Міністерства внутрішніх справ України
(Кривий Ріг, Дніпропетровська область, Україна) *k.v.ponomarenko@ukr.net***МОРФОЛОГО-СИНТАКСИЧНИЙ СТАТУС ДІЄПРИСЛІВНИКА
В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ЛІТЕРАТУРНІЙ МОВІ**

У статті досліджено граматичну специфіку дієприслівника як одиницю мови, яка поєднує в собі ознаки дієслова та прислівника. Це зумовлює її невідповідність традиційній системі частин мови і членів речення, а отже, її актуальність дослідження на сучасному етапі розвитку української граматики.

Метою статті є осмислення сутності дієприслівника як синкретичної мовної одиниці, дослідження категорійних властивостей, специфіки граматичного функціонування дієприслівника.

Відповідно, у статті розглянуто сучасні погляди на дієприслівник як частину мови й обрано за базовий погляд на дієприслівник як на незмінне похідне від дієслівних часових форм граматичне утворення (вербоїд), якому притаманні ознаки дієслова і прислівника. Також проаналізовано дієприслівник щодо категорійної семантики дії; розглянуто ступінь вияву в дієприслівнику дієслівних (вид, стан, час, особа, модальність, валентність тощо) граматичних категорій і прислівникових (незмінюваність). З'ясовано, що його категорійне значення є контекстуально (функціонально) зумовленим, може наближатись до дієслова або до прислівника.

Досліджено і проілюстровано специфіку процесу адвербіалізації дієприслівника, розкрито морфологічні та семантико-синтаксичні властивості дієприслівника в аспекті їхньої взаємозумовленості; проаналізовано особливості валентності та сполучуваності цієї одиниці мови, з'ясовано особливості речень із дієприслівниками й дієприслівниковими зворотами, коротко охарактеризовано функції дієприслівника та дієприслівникового звороту в реченні. Перспективи дослідження становить детальний аналіз синтаксичних зв'язків та функцій дієприслівника, його комунікативного навантаження на рівні речення й тексту.

Ключові слова: дієприслівник, дієприслівниковий зворот, адвербіалізація, предикація, напівпредикативність, синтаксичний зв'язок, синтаксична функція.

Kateryna PONOMARENKO,*orcid.org/0000-0002-3249-1047*

Candidate of Philological Sciences,

Science Secretary at the Secretariat of the Scientific Council

Donetsk Law Institute of Ministry of Internal Affairs of Ukraine

(Kryvyj Rih, Dnipropetrovsk region, Ukraine) *k.v.ponomarenko@ukr.net***MORPHOLOGICAL AND SYNTACTIC STATUS OF THE ADVERB
IN THE MODERN UKRAINIAN LITERARY LANGUAGE**

The article is devoted to the study of the grammatical specificity of adverbial participle as a language unit that combines features of verb and adverb. This causes its inconsistency with the traditional system of parts of speech and members of sentence, and, consequently, the relevance of research at the present stage of development of Ukrainian grammar.

The aim of the article is to comprehend the essence of adverbial participle as a syncretic linguistic unit, to study the categorial properties, the specifics of the grammatical functioning of adverbial participle.

Accordingly, the article considers modern views on adverbial participle as a part of speech and chooses as a basic view on adverbial pas an invariable grammatical formation (verboїd) derived from verb tense forms, which has the features of a verb and an adverb. Adverbial participle is also analyzed as to the categorial semantics of an action; the degree of manifestation in adverbial participle of verb grammatical categories (type, state, time, person, modality, valency, etc.) and adverbs (immutability) is considered. It has been found that its categorial meaning is contextually (functionally) conditioned, and may approach to verb or adverb.

The specifics of adverbialization process of adverbial participle are studied and illustrated, the morphological and semantic-syntactic properties of adverbial participle in the aspect of its interdependence are revealed; the peculiarities of valency and compatibility of this unit of language are analyzed, the peculiarities of sentences with adverbial participles and adverbial participle phrases are clarified, the functions of adverbial participle and adverbial participle phrases in a sentence are briefly described. Prospects for study are a detailed analysis of syntactic connections and functions of adverbial participle, its communicative load at the level of a sentence and a text.

Key words: adverbial participle, adverbial participle phrase, adverbialization, predication, semi-predication, syntactic connection, syntactic function.

Постановка проблеми. Лінгвістичний аналіз певного мовного явища в межах підходу до мови як до багаторівневої ієрархічної системи зумовлює необхідність визначення його позиції у складі цієї системи, врахування зв'язків та відношень. Проте мовна дійсність ширша за будь-які її трактування і класифікації, вона містить реалії, котрі не підлягають однозначній типологізації. До таких належать, зокрема, факти синтезу різних мовних реалій у структурі однієї одиниці. Поєднання диференційних структурних ознак одиниць мови, які протиставляються одна одній у системі мови й пов'язані з явищем перехідності, в сучасному мовознавстві називають синкретизмом.

Одним із виявів синкретизму на морфологічному та семантико-синтаксичному рівнях є дієприслівник, що протягом тривалого часу становить собою об'єкт наукових інтересів лінгвістів. Проте погляди науковців на визначення частини мовного статусу досліджуваного класу слів, розуміння сутності ознак, властивих чи невластивих йому граматичних категорій, особливостей семантики, функціонування в реченні, тексті різняться до сьогодні, що зумовлює актуальність дослідження цієї одиниці мови.

Аналіз досліджень. Поняття про дієприслівник бере свій початок від східнослов'янських граматик XVII ст. Уперше воно фігурує у граматиці М. Смотрицького як «дѣспричастіє», де виділено в окрему категорію слів у системі дієслова з акцентом на придієслівно-обставинній ролі в реченні (Смотрицький, 1979: 261). Учений виявляв у ньому всі форми чисел, осіб, станів і часів. Сучасну назву поняття – «дієприслівник» – уперше вжито в «Руській граматиці» С. Смаль-Стоцького і Т. Гартнера та визначено його як форму дієслова, котра має «вдачу прислівників» (Смаль-Стоцький, Гартнер, 1893: 76, 92). Відповідно, і сьогодні термін «дієприслівник» уживають на позначення класу мовних одиниць, котрі поєднують у собі граматичні ознаки дієслова і прислівника.

Очевидно, що дієприслівник являє собою порівняно «молоде» мовне утворення. Дослідники стверджують, що в давньоруській мові були лише зародки дієприслівника. Як зазначає В. Горпинич: «Історичне формування дієприслівника – це перетворення активних коротких узгоджуваних дієприкметників із предикативною функцією в узгоджувані слова зі статусом окремої дієслівної форми під впливом прислівника» (Горпинич 2004: 224).

Вихідним пунктом розуміння сутності категорійного значення цього класу слів українськими граматистами є віддієслівність, але, залежно від

кваліфікації співвідношення в ньому дієслівних чи прислівникових ознак, визначають його по-різному: як вербод, незмінну (гібридну) форму дієслова, яка позначає додаткову процесуальність основної дії, ґрунтується на наявності в ньому ознак дієслова та прислівника (Русанівський, 1969: 296; Сасинович, 1961: 132; Плющ, 2010: 251); як нетипові дієслівні утворення (Вихованець, Городенська 2004); віддієслівний прислівник (Кучеренко, 2000: 399); синтаксичний і морфологічний прислівник (Вихованець, 1988: 207–211). Проте є й дослідження, в яких дієприслівнику надають статусу окремої частини мови, котрій властиві як ознаки дієслова і прислівника, так і власні семантико-граматичні особливості (Дорошенко, 1992; Лисак, 2007).

Мета статті – осмислити сутність дієприслівника як синкретичної мовної одиниці, дослідити категорійні властивості, специфіку граматичного функціонування дієприслівника.

Виклад основного матеріалу. Важливим для розуміння сутності та категорійних особливостей дієприслівника є осмислення ступеневого процесу адвербіалізації як синтаксичної деривації.

Процес адвербіалізації дієприслівника має свою специфіку. Дієприслівник можна аналізувати як проміжну ланку адвербіалізації дієслова: *лежати* → *лежачи* (морфолого-синтаксичний вияв) → *лежачки* (семантичний вияв), або розглядати вияви адвербіалізації в межах самого дієприслівника.

Порівняймо: 1) *Принцеса Еліза і граф Адольф, сидячи на своєму власному екіпажі, по черзі водять біноклем по рябій гулькуватій, рухливій поверхні голя* (В. Винниченко) = *Принцеса Еліза і граф Адольф, сидять на своєму власному екіпажі, по черзі водять біноклем по рябій гулькуватій, рухливій поверхні голя; Він зціпив зуби, сидячи біля дівчини, біля свого болю, біля своєї згуби* (Іван Багряний) = *Він зціпив зуби, коли (або тому що) сидів біля дівчини, біля свого болю, біля своєї згуби*; 2) – *Ну? – кричить боєць, нависаючи* (С. Жадан); 3) *Вимучена дівчина спала сидячи* (Іван Багряний).

Вочевидь, категорійне значення наведених дієприслівників є різним, контекстуально (й функціонально) зумовленим, може наближатись до дієслова або до прислівника. В. Виноградов зазначає, що дієприслівник проходить морфологічну й синтаксичну стадії адвербіалізації, які до кінця не реалізуються (Виноградов, 1972). Тому вважаємо, що дієприслівник не варто називати віддієслівним прислівником. Віддієслівні прислівники, на відміну від дієприслівників, можуть функціонувати

лише як обставина способу дії, наприклад: *лежати* → *навлежачки*: *Викохувала, вигодовувала оті розжеві створіння, які навіть їли навлежачки* (М. Стельмах); *мовчати* → *мовчки*: *Блок-пост забитий військовими: стоять за бетонними блоками, під розтріпаними державними прапорами, мовчки дивляться в бік міста* (С. Жадан).

Ненаголошуючи на частиномовній віднесеності цього морфологічного класу слів, в основному підтримуємо погляд на дієприслівник як на «незмінне похідне від дієслівних часових форм граматичне утворення (вербоїд), якому притаманні ознаки дієслова і прислівника» (Українська мова: енциклопедія, 2004: 155).

Гібридною морфологічною природою дієприслівника зумовлені й неоднозначні погляди на притаманні йому граматичні категорії: від визнання категорій виду, часу, перехідності/неперехідності, стану (В. Горпинич, С. Дорошенко, О. Селіванова, Л. Лисак) до визнання його безкатегорійності (І. Вихованець, К. Городенська).

Вид дієприслівника – категорія, котра викликає найменше суперечностей серед дослідників. Її утворює опозиція за двома розрядами – доконаного й недоконаного виду, що формально виявляється в суфіксах: *мнучи, ходячи, прилігши, вдягнувши(ся)* й фактично визначається відповідною морфологічною категорією дієслова.

Питання про стан дієприслівника вирішується в науці неоднозначно. Одні лінгвісти переконані в тому, що стан дієприслівника дублює стан вихідного дієслова, інші стверджують, що він має одну форму стану. О. М. Пешковський визнає у всіх дієприслівників, утворених від зворотних дієслів, категорію зворотного стану, а також убачає особливу складену станову форму з дієприслівниками *будучи, бувши*. (Пешковський, 2001: 122).

Оскільки українській мові не властиві конструкції типу *Поливаючись дощами, ростуть квіти і трави*, більшість сучасних лінгвістів визнають у дієприслівника один стан – активний.

Проте мовна категорія реалізується в системі форм, а закон існування системи – наявність у ній не менш, ніж двох одиниць. Необхідно зазначити й відсутність у дієприслівника формальних показників стану. Наявність або відсутність постфікса *-ся* є недостатнім показником, як і перенесення станового значення дієслова на утворений від нього дієприслівник. Необхідно розрізняти поняття стану і зворотності дієслова та похідного дієприслівника.

Незважаючи на те, що дієприслівники дериваційно можуть бути співвіднесені з дієсловами як активного, так і пасивного стану, ці утворення не

є корелятивною парою, оскільки на рівні речення це призводить до порушення суб'єктно-об'єктних відношень. Відповідно, вважати категорію стану властивою дієприслівнику не видається доцільним.

Тривалий час усталеною була думка про те, що дієприслівнику властива категорія часу, утворена кореляцією форм теперішнього й минулого часу, формально виражена в суфіксах *-учи* (*-ючи*), *-ачи* (*-ячи*) і *-ши* відповідно. Проте з розвитком мовознавчої науки вона була уточнена: дієприслівник не передає часових значень (Виноградов, 1972; Пешковський, 2001; Вихованець, 1998), лише таксисні відношення (Селіванова, 2006).

Дієприслівнику властиве загальне відображене темпоральне значення, яке залежить від часу дієслова-присудка, порівняйте: *Я її бачу, навіть не заплющуючи очей* (Р. Андріяшик); *Я її бачив, навіть не заплющуючи очей*; *Я її буду бачити, навіть не заплющуючи очей*. Проте дієприслівник має й часткове темпоральне значення співвідношення дій – таксису. Зокрема, дієприслівник недоконаного виду передає значення одночасності другорядної дії з головною, яке не залежить від часового плану головної дії. Дієприслівник доконаного виду може виражати також часові відтінки передування, наступності, наприклад: *Позаяк Марціновська, випивши, охоче перебирала увагу публіки на себе* (Любка Дереш); *Розбудили мене рано, мабуть десь о сьомій, ввічливо запропонували їти шукати собі лішого притулку* (М. Соколян). Отже, здатність виражати часові відтінки пов'язана з видом дієприслівника.

Дієприслівник успадковує від дієслова й реалізує категорію перехідності/неперехідності. Відповідно, перехідними є дієприслівники, які означають дію, котра переходить на інший предмет: *читаючи (що?) журнал, зустрівши (кого?) брата; не вивчивши (чого?) вірша; випивши (чого?) води*.

Неперехідні дієприслівники означають дію, яка не переходить на інший предмет: *гуляючи (біля чого?) біля річки, умиваюсь (чим?) водою*.

Як потенційно предикативний, дієприслівник має специфічне опосередковане значення модальності, котре отримує внаслідок уживання. Воно базується на модальності предиката та спільних знаннях учасників комунікації про реалізацію події, позначеної дієприслівником.

Морфологічна категорія особи не властива дієприслівнику: він не має відповідних значень і форм їх вираження. Проте йому властиві двоспрямовані синтаксичні зв'язки з дієсловом-присудком і суб'єктом-підметом (або додатком у безособовому й інфінітивному реченні), які зберігаються за умови поєднання дієприслівника

з компонентами речення, що перебувають за межами граматичного центру.

Оскільки будь-який суб'єкт має значення особи, спрямованість дієприслівника на суб'єкт має облігаторний характер, варто визнати цієї одиниці імпліцитне значення недиференційованої особи. Звідси і «правило єдності суб'єктної осі» або корелативності суб'єктів дій, названих дієприслівником і дієсловом-предикатом (Золотова, Онипенко, Сидорова, 1998: 199). Тобто дієприслівник – не особова форма, але суб'єктна, й ця характеристика є не морфологічною, а синтаксичною.

Категорії ж числа й роду не властиві дієприслівнику навіть у відображеній формі.

Однією з визначальних особливостей дієприслівника є збереження валентних властивостей дієслова і здатності до керування. Валентність розуміємо як властивість мовних одиниць до сполучуваності з іншими одиницями, як наявний у лексичному значенні слова синтаксичний потенціал приєднувати до себе інше категорійно визначене повнозначне слово. Дієприслівнику притаманна лише правобічна валентність. Цей вторинний предикат може відкривати позиції об'єкта дії: *Поволі, **дроблячи** мамалугу тонкими пальцями, він пообідав і ліг* (Р. Андріяшик); *Але, **зиркнувши** на Карно, він раптом пізнав до нього почуття ворожнечі* (М. Хвильовий); адресата: *Щось на мигах **пояснюючи** Катерині, Омелян видобув зі спідньої кишені конверт* (Р. Андріяшик); *Як би там не було, але через рік спільного життя в них навіть народилась дочка, остаточно **перекривши** Ромі всі можливості до відступу і зацементувавши родинний статус кво* (Ю. Андрухович); інструмента: *– Да кругом, – викрикує весело приземкуватий і починає сміятись, **штовхаючи** кулаком молодого* (С. Жадан); *І сам їдець лежав поруч на своєму френчі, **прикрившись** білизною* (В. Підмогильний); локатива: *Він так і кричав цілу дорогу, **рвонувши** від заправки, **вискочивши** в поле й **женучи** чорним вугільним простором між містом і станцією* (С. Жадан); *Але хіба ж він може справді міркувати як слід, **сидячи** в кабінеті й нічого **не бачачи**?* (В. Винниченко); або будь-які їх комбінації: *Квартирував у домо-рошених українських панків, **муштруючи** в науках за щоденну пляшку молока їх дурника сина* (Р. Андріяшик) тощо.

Показовою є властива лише дієслівним формам здатність дієприслівника приєднувати інфінітив: *Розбудили мене рано, мабуть десь о сьомій, ввічливо **запропонували** їти шукати собі ліпшого притулку* (М. Соколян); *Пітер впевнено просувається до стійки, весело киває жінці,*

*та вдавано посміхається, **не перестаючи** наливати* (С. Жадан); та сполучатись із якісними прислівниками: *Густо погаптована корінням акації земля опускалася в безвість, куди стікали дощові води, **довго гуркочучи** підземними коридорами по уступах скель* (Р. Андріяшик).

Дієприслівник на семантичному рівні речення є своєрідним знаком предикації. Дієприслівник разом із залежними словами утворює дієприслівниковий зворот, який, займаючи позицію детермінанта, відокремлюється в реченні й може бути трансформований у речення: ***Вернувшись** увечері додому, він довго сидів, кури́в і розважав про місто, його долю і справжні завдання* (В. Підмогильний) – *Коли **він вернувся** увечері додому, він довго сидів, кури́в і розважав про місто, його долю й справжні завдання.*

У реченні з дієприслівником наявна інформація про дві дії – основну (її позначено дієсловом-присудком) і додаткову (названу дієприслівником). Це робить речення поліпропозитивним – семантично ускладненим, конденсує його інформаційне навантаження. Від інших предикатних одиниць дієприслівник відрізняє наявність двоспрямованих синтаксичних зв'язків, одночасне підпорядкування присудку й підмету. Позначаючи додаткову дію, дієприслівник у складі дієприслівникового звороту поєднується насамперед із дієсловом-присудком, але важливим є також його зв'язок із підметом – суб'єктом основної й додаткової дії.

На думку Г. О. Золотої, дієприслівники в поліпредикативних ускладнених моделях співвідносяться з особовими дієсловами-предикатами, вживаючись у реченні як засоби вторинного, імпліцитно-предикативного позначення дії, а отже, вони можуть розглядатись як синтаксичні деривати дієслів-предикатів. На переконання дослідниці, ці синтаксичні деривати дієслова-предиката, або звороти, утворені на їх основі, в реченні реалізують предикативні категорії часу, модальності, особи тільки частково та стосовно дієслова-предиката, через це їм приписується ознака напівпредикативності. «Речення, в якому функціонують напівпредикативні компоненти, стає поліпредикативним, або предикативно конденсованим» (Золотова, Онипенко, Сидорова, 1998: 183).

Здійснений аналіз фактичного матеріалу дає підстави констатувати, що дієприслівник має значення напівпредикативності, котре накладається на будь-яку функцію в реченні, тому традиційна класифікація членів речення може бути застосована для аналізу його функціонування доволі умовно. Одразу зазначимо, що наведений перелік функцій не є остаточним і має стати предметом окремого дослідження.

Отже, в реченні дієприслівник найчастіше відокремлюється й може виконувати різні функції:

1) функцію другорядного присудка, якщо речення з дієприслівником можна перетворити на речення з однорідними присудками: *В цей час Університет ще спав, не підозрюючи навіть про мої недобрі наміри влаштувати там потворний скандал* (М. Соколян). – *В цей час Університет ще спав і не підозрював навіть про мої недобрі наміри влаштувати там потворний скандал*;

2) функцію напівпредикативної обставини зі значенням:

– **способу дії:** *Слабші – плутано, хапаючись за кожен соломину, а могутніші – навальне, з усім прогнилим корінням, мнучи все на шляху* (Р. Андріяшик); *Далі її попросили сісти, і вона тихо, не кажучи ні слова, сіла на перше-ліпше місце* (Любка Дереш);

– **місця:** *На велике діло! – думав я, йдучи до Грушевичів* (Р. Андріяшик); *Уже і панотець, Прилізиши із хрестин, до утрени попхався* (П. Гулак-Артемівський);

– **причини:** *Дівчина розгублено кліпала очима, марно підшукуючи слова* (Олена і Тимур Литовченки); *Так, старшокласник Ференц, приревнувавши Штукенгайзена до дівчат з музичної школи, викликав його на дуель на палицях* (Любка Дереш);

– **мети:** *Я умисне не докінчив, даючи цю можливість Молотковському* (Р. Андріяшик); *Овечата ледве сновигали по траві, шукаючи тині* (Панас Мирний);

– **наслідку:** *Він заснув, не встигши навіть закурити* (В. Підмогильний); *Проклинає, погрожує, злоститься, сльози течуть обличчям, роблячи його чистішим* (С. Жадан);

– **умови:** *Справді, вибираючи між смертю й бюрократією, краще іноді вибрати смерть* (С. Жадан); *Люблячи Олену, вона могла б одним махом усе розбити...* (О. Кобилянська) тощо.

Зауважимо, що обставинне значення дієприслівника не завжди може бути чітко класифікованим. Нерідко воно є синкретичним, напри-

клад, **часу, місця й мети:** *Двірники з мітлами обтанцьовують урни, підмітаючи купи сміття* (Л. Костенко) – *Двірники з мітлами обтанцьовують урни, тому що підмітають купи сміття; Двірники з мітлами обтанцьовують урни для того, щоб підмести купи сміття; Двірники з мітлами обтанцьовують урни, коли підмітають купи сміття; часу і причини: *Він зіпнів зуби, сидючи біля дівчини, біля свого болю, біля своєї згуби* (Іван Багряний); **часу, місця і причини:** *Невже я говорила б це, йдучи мимо цвинтаря?* (Р. Андріяшик); **місця і способу дії:** *А ще запам'яталось, як усі хатні разом, ставши круг столу, читали “Отче наш”* (Г. Тарасюк) тощо.*

Подібні функціональні вияви дієприслівника кваліфікуємо як **напівпредикативні обставини з синкретичним значенням**;

3) **функцію неузгодженого означення**, коли у прислівній, а саме приіменниковій, позиції він утрачає дієслівні ознаки: *Сьогодні національна збірна команда вирушила до Люксембургу у місто Хамм для участі в чемпіонаті Європи з жиму лежачи* (Дзеркало тижня, 14.06.2018); *Потім учасник повністю випрямляє руки, опускаючись у вис лежачи* (Спорт.УА, 22.02.2019).

Висновки. Граматичний статус дієприслівника не є чітко окресленим у сучасному українському мовознавстві через те, що значною мірою його зумовлює функціонування в реченні. Морфологічні й синтаксичні особливості цієї гібридної одиниці мови є взаємозумовленими й пов'язаними зі ступеневим процесом адвербіалізації як синтаксичної деривації.

Дієприслівник як особливий поширювач складу речення є другорядним предикатом, перебуваючи у зв'язку і із присудком, і з підметом. Значення напівпредикативності поєднується з будь-якою його функцією в реченні.

Подальше дослідження функціонального й комунікативного навантаження дієприслівника, його синтаксичних зв'язків і відношень має перспективи віднайдення нової площини його лінгвістичного опису.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Смотрицький М. І. Граматика. Київ : Наук. думка, 1979. 502 с.
2. Виноградов В. В. Русский язык. Грамматическое учение о слове. Москва, 1972. 601 с.
3. Вихованець І. Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті. Київ : Наукова думка, 1988. 256 с.
4. Вихованець І. Р., Городенська К. Г. Теоретична морфологія української мови: Академічна граматики української мови. Київ : 2004. 398 с.
5. Горпинич В. О. Морфологія української мови. Київ : Академія, 2004. 335 с.
6. Дорошенко С. І. До питання про граматичний статус дієприслівника. *Лінгвістичні дослідження*. Харків : ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 1992. С. 12–23.
7. Золотова Г. А., Онипенко Н. К., Сидорова М. Ю. Коммуникативная грамматика русского языка. Москва, 1998. 528 с.
8. Кучеренко І. К. Теоретичні питання граматики української мови: Морфологія. Вінниця, 2003. 463 с.

9. Лисак Л. К. Синтаксико-стилістичні функції речень із дієприслівником у стилях сучасної української мови : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Харків, 2007.
10. Пешковський А. М. Русский синтаксис в научном освещении. Москва, 2001. 510 с.
11. Плющ М. Я. Граматика української мови. Морфеміка. Словотвір. Морфологія. Київ, 2010. 328 с.
12. Русанівський Дієслово. *Сучасна українська літературна мова. Морфологія*. В. М. Київ, 1969. С. 296–429.
13. Сасинович Е. С. Дієприслівник і його функції в українській мові : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01. Київ, 1961. 270 с.
14. Смаль-Стоцький С., Гартнер Т. «Руска граматика». Львів, 1893. 180 с.
15. Селіванова О. М. Сучасна лінгвістика : термінологічна енциклопедія. Київ, 2006. 716 с.
16. Українська мова : енциклопедія. Київ, 2004. 820 с.

REFERENCES

1. Smotrytskyi M. Hramatyka. [Grammar]. Kyiv : Nauk. dumka, 1979. 502 p. [in Ukrainian].
2. Vinogradov V.V. Russkiy yazyk. Grammaticheskoe uchenie o slove. [Grammar doctrine of the word]. Moskva, 1972. 601 p. [in Russian].
3. Vykhovalnets I. R. Chastyny movy v semantyko-hramatychnomu aspekti. [Parts of speech in a semantic-grammatical aspect]. Kyiv : Naukova dumka, 1988. 256 p. [in Ukrainian].
4. Vykhovalnets I. R., Horodenska K. H. Teoretychna morfologhiia ukrainskoi movy: Akademychna hramatyka ukrainskoi movy. [Theoretical morphology of the Ukrainian language: Academic grammar of the Ukrainian language]. Kyiv : 2004. 398 p. [in Ukrainian].
5. Horpynych V. O. Morfolohiia ukrainskoi movy. [Morphology of the Ukrainian language]. Kyiv : Akademiia, 2004. 335 p. [in Ukrainian].
6. Doroshenko S. I. Do pytannia pro hramatychnyi status diiepryslivnyka. [On the question of the grammatical status of the participle]. Linguistic studies. Kharkiv : KhNPU im. H. S. Skovorody, 1992, pp. 12–23. [in Ukrainian].
7. Zolotova G. A., Onipenko N. K., Sidorova M. Yu. Kommunikativnaya grammatika russkogo yazyika. [Communicative grammar of the Russian language]. Moskva, 1998. 528 p. [in Russian].
8. Kucherenko I. K. Teoretychni pytannia hramatyky ukrainskoi movy: Morfolohiia. [Theoretical Aspects of Ukrainian Grammar: Morphology]. Vinnytsia, 2003. 463 p. [in Ukrainian].
9. Lysak L. K. Syntaksyko-stylistychni funktsii rechen z diiepryslivnykom u styliakh suchasnoi ukrainskoi movy : avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.01. [Syntactic-stylistic functions of the sentences with a participial in contemporary Ukrainian styles]. Kharkiv, 2007. [in Ukrainian].
10. Peshkovskiy A. M. Russkiy sintaksis v nauchnom osveschenii. [Russian syntax in scientific presentation]. Moskva, 2001. 510 p. [in Russian].
11. Pliushch M. Ya. Hramatyka ukrainskoi movy. Morfemika. Slovtvir. Morfolohiia. [Grammar of the Ukrainian language. Morphemic. Word formation]. Kyiv, 2010. 328 p. [in Ukrainian].
12. Rusanivskiy V. M. Diieslovo. Suchasna ukrainska literaturna mova. Morfolohiia. [The verb. Modern Ukrainian literary language. Morphology]. Kyiv, 1969, pp. 296–429. [in Ukrainian].
13. Sasynovych E. S. Diiepryslivnyk i yoho funktsii v ukrainskii movi : dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.01. [The participle and its functions in the Ukrainian language]. Kyiv, 1961. 270 p. [in Ukrainian].
14. Smal-Stotskyi S., Hartner T. «Ruska hramatyka». [Russian Grammar]. Lviv, 1893. 180 p. [in Ukrainian].
15. Selivanova O. Suchasna linhvistyka : terminolohichna entsyklopediia. [Modern linguistics: a terminological encyclopedia]. Kyiv, 2006. 716 p. [in Ukrainian].
16. Ukrainska mova : entsyklopediia. [Ukrainian language: encyclopedia]. Kyiv, 2004. 820 p. [in Ukrainian].